

Motion till riksdagen 2005/06:Sf16

**av Ulla Hoffmann och Kalle Larsson (v)
med anledning av prop. 2005/06:20**

Delat barnbidrag vid växelvis boende, m.m.

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår regeringens förslag om delat barnbidrag vid växelvis boende samt vårdbidrag i enlighet med vad i motionen anförts.
2. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till ändring i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag samt lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag i enlighet med vad i motionen anförts om obligatorisk gemensam anmälan vid växelvis boende.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att se över hur ett motsvarande förfarande som det för umgängesavdrag skulle kunna utformas gällande barnbidraget.

Inledning

Barnbidraget kom till för att utjämna den ekonomiska skillnaden mellan familjer med och utan barn, och har förutom detta till syfte att garantera en viss minimistandard. Genom barnbidraget kom försörjningsbördan för barn att utjämnas, dels mellan barnfamiljer och hushåll utan barn, dels över tid för barnfamiljerna. I syfte att säkerställa att barnbidraget skulle fylla dessa syften och gå till barnets försörjning – även efter en separation – utbetalas barnbidraget till mamman.

När föräldrar har gemensam vårdnad utbetalas i dag barnbidraget automatiskt till mamman. Detta under förutsättning att föräldrarna inte gemensamt anmäler till Försäkringskassan att pappan skall ta emot barnbidraget i stället. Om barnet endast är folkbokfört på samma adress som en av vårdnadshavarna vid gemensam vårdnad, utbetalas barnbidraget till den adress där barnet är folkbokförd. Vid enskild vårdnad utgår bidraget till vårdnadshavaren. Det finns i dag alltså inte någon möjlighet för föräldrarna att med stöd av lagstiftning dela barnbidraget.

Fel! Okänt namn på

Propositionen

Regeringen har lämnat förslag om att för särlevande föräldrar med gemensam vårdnad om ett barn som har växelvis boende införa en möjlighet att dela barnbidraget så att hälften utbetalas till vardera föräldern. Denna delning av barnbidraget kan enligt förslaget ske om det finns en lagakraftvunnen dom eller ett av socialnämnden godkänt avtal om växelvis boende, såvida den andra föräldern kan visa på att ett sådant boende inte föreligger. Vidare föreslår regeringen en möjlighet till delat vårdbidrag med motsvarande kriterier som för dem som föreslås gällande delat barnbidrag.

Enligt regeringens förslag skall barnbidraget kunna delas vid växelvis boende om en av föräldrarna begär det och mot den andra förälderns vilja.

Vänsterpartiets invändningar mot förslaget

Sedan barnbidraget infördes för ca 60 år sedan har mycket förändrats i det svenska samhället. Exempelvis förvärvsarbetar kvinnor i dag i högre utsträckning än på 1940-talet och har i dag ett betydande större försörjningsansvar. Det resonemang som förs i propositionen angående kvinnors ökade tillträde till arbetsmarknaden och mäns växande omsorgsansvar för barn, saknar dock helt en analys av det faktum att kvinnor i dag konsekvent har lägre lön än män, liksom sämre arbetsvillkor och arbetsmiljö samt mindre inflytande över sin arbetssituation. Kvinnor subventionerar fortfarande mäns lönearbete genom sitt eget obetalda arbete.

Vänsterpartiet delar regeringens uppfattning att det är viktigt att samhället sänder ut signaler som handlar om att kvinnor och män har ett lika stort föräldraansvar, avseende såväl omsorg som försörjning. Till skillnad från regeringen anser vi dock att det finns verktyg som är betydligt mer träffsäkra och som med betydande kraft verkligen skulle kunna medföra avsedda jämställdhetspolitiska förändringar om de genomfördes – avseende ett jämställt föräldraansvar såväl som jämställda villkor i övrigt. Att individualisera föräldraförsäkringen är ett sådant verktyg, delat barnbidrag är det enligt vår mening inte.

Vår huvudinvändning mot att dela barnbidraget vid växelvis boende handlar emellertid inte om hur omsorgsansvaret fördelar sig utan om fördelningen av kostnaderna för barnet. Barnbidraget är inte en belöning till den som tar omsorgsansvar, utan är till för att möta barnets materiella behov. Vid en situation där växelvis boende föreligger finns också ett aktivt delat omsorgsansvar. Däremot ger det växelvisa boendet i sig inga garantier för att även kostnadsansvaret delas lika mellan vårdnadshavarna. Till exempel medger med mycket få undantag kommuner att fakturan för barnomsorgen delas och skickas till två adresser. I stället skickas fakturan till den adress på vilken barnet är folkbokfört, vilket oftast är hos mamman.

Flera remissinstanser, t.ex. Jämställdhetsombudsmannen, Barnombudsmannen, Makalösa föräldrar och Enastående föräldrar, lyfter fram denna problematik i sina remissvar. Det finns anledning att uppehålla sig vid denna

fördelning av inkomster och utgifter. I dag har ensamstående kvinnor med barn en ekonomiskt svårare situation än andra hushåll. Statistiska centralbyråns (SCB) senaste undersökning Hushållens ekonomi (HEK) visar att gruppen ensamstående föräldrar har den lägsta ekonomiska standarden jämfört med efter övriga grupper. SCB:s undersökning visar också att ensamstående kvinnor med barn har betydligt lägre standard än ensamstående män med barn. Ensamstående kvinnor med barn har som grupp, också väsentligt högre arbetslöshet som andel av befolkningen än andra grupper, och enbart 58 procent av gruppen ensamstående mödrar med ett barn arbetar heltid. Enligt budgetpropositionen för 2006 motsvarar förvärvsinkomsten för ensamstående kvinnor med barn 60–70 procent av förvärvsinkomsten för ensamstående pappor (prop. 2005/06:1). Dessa ekonomiska förutsättningar tydliggör vikten av att barnbidragets ursprungliga syfte bibehålls, nämligen att bidra till kostnaderna för barnets försörjning. Precis som flera remissinstanser påpekar riskerar den utformning av ett delat barnbidrag som regeringen föreslår, där det räcker att en av föräldrarna gör en anmälan, att minska ensamstående mödrars disponibla inkomst och därmed även möjligheterna att ge barnet en tillfredsställande försörjning. Motsvarande gäller avseende regeringens förslag om att dela rätten till vårdbidrag. Mot denna bakgrund bör regeringens förslag om delat barnbidrag vid växelvis boende samt vårdbidrag avslås.

Vår mening är att barnbidraget skall kunna delas vid växelvis boende under förutsättning att även försörjningsansvaret delas rättvist mellan vårdnadshavarna. Om föräldrarna, oavsett kön, gemensamt gör en obligatorisk anmälan om delat barnbidrag vid växelvis boende, bör detta betraktas som en tillräcklig garanti för att även utgifter delas lika mellan föräldrarna. Samma utformning bör gälla för bestämmelserna om utbetalning av vårdbidrag. Regeringen bör därför återkomma med ett sådant förslag till ändring av lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag samt lagen (1998:703) om handikappersättning. Detta bör riksdagen begära.

För att bättre säkerställa hur kostnaderna för barnets försörjning fördelas skulle ett förfarande motsvarande det som i dag finns gällande umgängesavdrag kunna införas. Detta förfarande innebär att umgängesföräldern fyller i en blankett och anger hur många dagar barnen vistats hos denne och därefter skickar blanketten till boföräldern att verifiera. Boföräldern skickar därefter in blanketten till Försäkringskassan som beslutar om eventuellt umgängesavdrag. Därmed uppges hur utgifterna vid umgänge fördelas, vilket ligger till grund för Försäkringskassans beslut om bidraget skall delas eller inte. I de fall där konflikten inte är alltför djup sköter föräldrarna redovisningen själva. I de fall där detta inte fungerar hjälper Försäkringskassan till. I syfte att finna en lämplig metod för en redovisning av hur kostnadsansvaret fördelas mellan föräldrarna vid växelvis boende bör regeringen se över hur ett motsvarande förfarande som det för umgängesavdrag skulle kunna utformas gällande barnbidraget. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 15 december 2005

Ulla Hoffmann (v)

Kalle Larsson (v)